

Expunere de motive

1. Premise ale propunerii care evidențiază necesitatea modificărilor legislației penale pe care înțelegem să o facem

Propunerea noastră se leagă de o recentă decizie a Curții Constituționale a României care apare pe site-ul oficial al instituției¹, comunicată public, dar încă nepublicată în Monitorul Oficial, fiind de dată recentă, care obligă organul legiuitor la o reacție în acord cu dispozițiile art. 31 al Legii nr. 47/1992², care să determine evitarea perpetuării unor inechități ale normei de incriminare supuse analizei.

2. Forma noului text propus în raport de cel actual

În actuala reglementare (de *lege lata*) se prevede că „neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească”, text prevăzut de art. 378 alin. (1) lit. c) C. pen..

Propunem formula pentru acest text de incriminare:

art. 378 alin. (1) lit. c) „*neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească sau notarială*”.

¹ Comunicatul de presă din 20 aprilie 2023, care relevă că, cu unanimitate de voturi, CCR a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că este neconstituțională soluția legislativă cuprinsă în art.378 alin.(1) lit.c) din Codul penal, care nu incriminează neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite prin act notarial. În esență, Curtea a constatat o necorelare legislativă având relevanță constituțională din perspectiva respectării dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție, în dimensiunea sa referitoare la calitatea legii, între dispozițiile art.378 alin.(1) lit.c) din Codul penal și cele ale art.375 alin.(2) din Codul civil, în condițiile în care actualul Cod penal, intrat în vigoare la 1 februarie 2014, constituie act normativ ulterior consacării legislative a divorțului prin acordul soților în procedură notarială, în ipoteza în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați [prin Codul civil, care a intrat în vigoare în anul 2011]. Curtea a constatat că această necorelare între acte normative în vigoare determină lipsa de claritate, precizie și previzibilitate a normei penale criticate contrar principiului legalității incriminării, prevăzut la art.1 din Codul penal și la art.7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și, în consecință, dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție, care se referă la calitatea legii (<https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-20-aprilie-2023/>).

² Alin. (3) al acestui text de lege prevede că dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției.

3. Motive

Nu avem până în prezent un dispozitiv al deciziei instanței constituționale și nici considerentele aferente, desigur, dar acestea pot fi oarecum anticipate, și oricum avem suficiente argumente care se leagă în special de egalitatea de protecție minorilor și tinerilor în fața legii, de a declanșa un proces de modificare a legii, care trebuie supus dezbaterii publice și parlamentare. Curtea a comunicat însă că norma penală criticată este contrară dispozițiilor art.16 alin.(1) din Constituție privind egalitatea în drepturi prin raportare la prevederile constituționale ale art.49 alin.(1) referitoare la protecția copiilor și a tinerilor. În cauză, Curtea a constatat aplicabilitatea tezei referitoare la interzicerea discriminării din cuprinsul art.16 alin.(1) din Constituție, având în vedere că norma incriminatoare exclude de la protecția, prin mijloace de drept penal, persoanele îndreptățite la pensia de întreținere stabilită prin convenție autenticată, încheiată în procedura notarială de divorț.

Sediul materiei din Codul civil

-Art 375 alin. care prevede:

(1) ”dacă soții sunt de acord cu divorțul și nu au copii minori, născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, ofițerul de stare civilă ori notarul public de la locul căsătoriei sau al ultimei locuințe comune a soților poate constata desfacerea căsătoriei prin acordul soților, eliberându-le un certificat de divorț, potrivit legii.

(2) divorțul prin acordul soților poate fi constatat de notarul public și în cazul în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, dacă soții convin asupra tuturor aspectelor referitoare la numele de familie pe care să îl poarte după divorț, exercitarea autorității părintești de către ambii părinți, stabilirea locuinței copiilor după divorț, modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat și fiecare dintre copii, precum și stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor. Dacă din raportul de anchetă socială rezultă că acordul soților privind exercitarea în comun a autorității părintești sau cel privind stabilirea locuinței copiilor nu este în interesul copilului, sunt aplicabile prevederile art. 376 alin. (5)”.

- Potrivit art. 499 C.civ., care reglementează obligația de întreținere a copilului

” (1) Tatăl și mama sunt obligați, în solidar, să dea întreținere copilului lor minor, asigurându-i cele necesare traiului, precum și educația, învățătura și pregătirea sa profesională.

(2) Dacă minorul are un venit propriu care nu este îndestulător, părinții au obligația de a-i asigura condițiile necesare pentru creșterea, educarea și pregătirea sa profesională.

(3) Părinții sunt obligați să îl întrețină pe copilul devenit major, dacă se află în continuarea studiilor, până la terminarea acestora, dar fără a depăși vârsta de 26 de ani.

(4) În caz de neînțelegere, întinderea obligației de întreținere, felul și modalitățile executării, precum și contribuția fiecăruia dintre părinți se stabilesc de instanța de tutelă pe baza raportului de anchetă psihosocială.”

- Potrivit art. 529 C.civ.:

(1) ”Întreținerea este datorată potrivit cu nevoia celui care o cere și cu mijloacele celui care urmează a o plăti.

(2) Când întreținerea este datorată de părinte, ea se stabilește până la o pătrime din venitul său lunar net pentru un copil, o treime pentru 2 copii și o jumătate pentru 3 sau mai mulți copii.

(3) Cuantumul întreținerii datorate copiilor, împreună cu întreținerea datorată altor persoane, potrivit legii, nu poate depăși jumătate din venitul net lunar al celui obligat”.

-Potrivit art. 530 C.civ. :

(1) Obligația de întreținere se execută în natură, prin asigurarea celor necesare traiului și, după caz, a cheltuielilor pentru educare, învățătură și pregătire profesional.

(2) Dacă obligația de întreținere nu se execută de bunăvoie, în natură, instanța de tutelă dispune executarea ei prin plata unei pensii de întreținere, stabilită în bani.

Prevederea constituțională esențială

Potrivit articolului 16 din Constituția României:

(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

4. Analiza textului de incriminare propus spre modificare

Este elementar că, indiferent dacă se stabilește pe cale judiciară sau notarială, în acord cu textele legale sus menționate, pensia de întreținere în favoarea copilului trebuie să aibă obligatoriu același regim juridic pentru toți copiii, indiferent de cum și unde divorțează părinții. Din punct de vedere civil, obligația de ordin patrimonial nu presupune diferențe, **însă din perspectiva normelor de drept penal, observăm o protecție suplimentară și discriminatorie a copiilor părinților care divorțează în instanță, în defavoarea copiilor părinților care divorțează la notar.**

Astfel, cu toate că obligația civilă subzistă în ambele cazuri, ea putând face obiectul executării silite în caz de neplată asupra bunurilor părintelui debitor, un astfel de părinte se află acum doar sub constrângerea normelor penale doar dacă a divorțat în instanță. Părintele debitor divorțat la notar poate fi urmărit silit mobilier sau imobiliar, dar în lipsa unor venituri sau a unor bunuri, acesta nu poate fi sancționat penal.

Pentru a înțelege mai bine necesitatea modificărilor legislative în sensul hotărât de Curtea Constituțională a României, trebuie să avem în vedere nu doar sensurile și textele legale precizate rezumativ în comunicatul care ne determină la a propune această modificare legislativă, dar și alte consecințe adiacente negative ale acestei discriminări, familiare în mare măsură profesioniștilor dreptului.

Astfel, constatăm că actuala legislație prezintă deficiențe evidente, în măsura în care stimulează, printr-o protecție suplimentară a minorului rezultat dintr-o căsătorie care ia sfârșit printr-un divorț care implică o cale judiciară contencioasă, care, dincolo de efectele față de soți, are categoric efecte de nedorit față de copii.

Este evident că, în actuala reglementare, se stimulează o procedură judiciară contencioasă care oferă o protecție penală în caz de neplata pensiei de întreținere,

dar și posibile traume ale copilului, implicate volens-nolens într-o astfel de procedură de divorț, în contextul administrării de probe legate de viața de cuplu a părinților, cu efecte nedorite pe termen lung pentru respectivul copil.

5. Practica instanței constituționale în raport de cea a legiuitorului

Prin DECIZIA CCR nr.358 din 26 mai 2022³ referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal publicată în Monitorul Oficial nr.565 din 09.06.2022 s-a constatat că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt neconstituționale constată că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt neconstituționale. Curtea a constatat că „**atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiecților de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii**”. Decizia vizează o altă materie, dar principiile afirmate sunt general valabile.

Curtea și-a clasificat deciziile, cu referire la propria jurisprudență, în **decizii ce se referă la lipsa din legislație a unor condiții ce trebuie îndeplinite sau a unor situații ce ar fi trebuit prevăzute, decizii ce au în vedere soluția legislativă ce reiese din utilizarea în cuprinsul unui text a unei sintagme, decizii ce sancționează omisiunea de incriminare a unei fapte, precum și decizii ce sancționează lipsa căii de atac.**

Decizia Curții care stă la baza propunerii noastre legislative este de natură să sancționeze *omisiunea de incriminare a unei fapte.*

Necesitatea celerității unei intervenții legislative se leagă de modalitatea în care decizia poate produce efecte în dreptul intern, cu referire concretă la activitatea organelor judiciare. Acesta nu se poate pune în aplicare fără o intervenție legislativă. Art. 1 din Codul penal care consacră la alin. (1) principiul legalității incriminării doar legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni. Spre deosebire de alte categorii de decizii interpretative, în acest caz este necesară modificarea legislativă propusă, pentru că o decizie a Curții Constituționale nu poate duce la o incriminare

³Publicată în Monitorul Oficial nr.565 din 09.06.2022, cu mențiunea că în sprijinul obligativității deciziilor se face trimitere și la Decizia nr.206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.350 din 13 iunie 2013 .

a unei fapte, incriminarea trebuie să fie obligatoriu rezultatul unei decizii a legislativului.

Concluzii

Modificarea textului în sensul propus este absolut necesară pentru a se asigura *egalitatea în drepturi a tuturor copiilor*. Reamintim că potrivit art. 483 alin (2) din Codul civil, autoritatea părintească se exercită de către părinți exclusiv *în interesul superior al copilului* (sintagma o regăsim și în alte texte ale legislației civile, dar și în doctrină, fiind considerat reperul esențial din perspectiva scopului reglementărilor în materie).

Față de cele prezentate mai-sus, supunem spre dezbatere și adoptare această propunere legislativă.

Inițiatori:

Florin Claudiu ROMAN, deputat PNL

Gabriel ANDRONACHE, deputat PNL.

Ioan CUPȘA, deputat PNL

**Tabel cu inițiatorii propunerii legislative pentru
 modificarea articolului 378 din Legea nr. 286/2009 privind Codul penal**

Nr. Crt.	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
	Bărcan LUMINIȚA	PNL	
	Alexe Florin	PNL	
	KISS JÁNOS	PNL	
	ARUȚ V. ARUȚ	PNL	
	ATANASIU ONEL	PNL	
	AURAMESCU GABRIEL	PNL	
	GUDU MICHAEL	PNL	
	BÎLCEA SERGIU	PNL	
	ȘANDRU COSMIN	PNL	
	SĂBIN SĂRMAS	PNL	
	PAVEL POPESCU	PNL	
	COZMA ADRIAN	PNL	
	CHIRAC Ștefan	PNL	
	LEORGANU LAURENȚIU	PNL	